

کامبینوروزی

حقوق دان

شکایت توماج صالحی علیه روزنامه کیهان رد شد. در این یادداشت قصد آن نیست که وارد ماهیت شده و این تصمیم قضائی را نقد کنم؛ موضوع اصلی این یادداشت، استدلال دادگاه است برای رد شکایت. روزنامه کیهان در جریان حوادث سال ۱۴۰۱ در خبری اعلام کرد توماج صالحی در حال عبور غیرقانونی از مرز بازداشت شده است. صالحی به اتهام نشر اکاذیب از کیهان شکایت کرد. در دادسرا برای مدیرمسئول کیهان قرار منع پیگرد صادر شد. صالحی از طریق وکیل خود به این قرار اعتراض کرد. رسیدگی به اعتراض طبق قانون به یکی از شعب دادگاه کیفری دو ارجاع داده شد. دادگاه با تصریح بر اینکه توماج صالحی در خانه پدری دستگیر شده نه حین فرار از مرز، کذب بودن خبر را تأیید می‌کند، اما اعتراض را رد و قرار منع پیگرد را با این استدلال تأیید می‌کند که «منتشرکننده خبر سونیت نداشته است». نکته مهم این قسمت از رأی است که برای احراز جرم نشر اکاذیب به عنصر معنوی آن یعنی سونیت خاص توجه کرده است. درحالی‌که در سه دهه اخیر در ده‌ها پرونده رسانه‌ای که به اتهام نشر اکاذیب علیه مدیران مسئول و روزنامه‌نگاران و کاربران شبکه‌های اجتماعی تشکیل شده‌اند، دادگاه‌ها عنصر معنوی (سونیت خاص) در جرم نشر اکاذیب را عملاً مفروض دانسته و متهم رسانه‌ای را مرتکب جرم دانسته‌اند. نشر اکاذیب از شایع‌ترین اتهاماتی است که در فعالیت‌های رسانه‌ای ایران علیه روزنامه‌نگاران و مدیران مسئول به کار می‌رود. بنا بر ماده ۶۹۸ قانون مجازات اسلامی، رکن مادی این جرم عبارت است از انتشار خبر دروغ. رکن معنوی این جرم نیز عبارت است از «قصد تشویش اذهان عمومی» یا «قصد اضرار غیر». کسی که خبر دروغ را منتشر کرده است، باید از دروغ بودن خبر آگاهی داشته باشد و با سونیت خاص و به قصد آنکه افکار عمومی را مشوش و نگران کند یا به کسی ضرر بزند آن خبر را منتشر کند.

علی عسکری

آیا پرداختن به موضوع لزوم تناسب داشتن مدرک تحصیلی با مسئولیت مدیریت شهری، آن‌هم در سطح قوای اصلی اداره کشور، با هدف یا اهداف سیاسی بوده است یا غیرسیاسی؟ و آیا بر نتایج قطعی پژوهش‌های انجام‌گرفته‌ای تکیه داشته است که در نهادهای متناسب مانند دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های مرتبط با موضوع به انجام رسیده باشد؟ پاسخ به هر دو این پرسش‌ها نه قصد نگارنده است و نه اندیشه‌ها و تحلیل‌های این حقیر شایستگی لازم و کافی برای ابراز نظر در آن موارد موجود است، بنابراین کاوش در اصل موضوع یادشده را از دریچه نظرگاهی دیگر به اشتراک می‌گذارم که به گمانم، اصیل‌تر و پراهمیت‌تر از پاسخ‌یافتن برای آن دو پرسش فرضی ذکرشده است و همانا منظر معرفت‌شناسی و نیز جامعه‌شناسی رشد خواهد بود. در تعریف می‌توان تخصص را به دو نسبت معرفتی و مهارتی تقسیم کرد. متخصص معرفتی فردی است که در مقایسه با اکثر مردم یک جامعه هدف، در مقابل مجموعه بزرگ‌تری از گزاره‌های مرتبط با یک دامنه تخصصی، در وضع معرفتی بهتری قرار دارد؛ به‌گونه‌ای که آنها را می‌داند یا باور مؤثری دارد. اما متخصص مهارتی کسی است که مهارت لازم و کافی مرتبط با محتویات آن دامنه تخصصی را داراست. شاید بدیهی باشد که میزان برتری و اهمیت بیشتر یافتن این دو قسم از تعریف تخصص براساس نوع موضوعیت اصلی که بر فرض مثال علوم تجربی و پایه باشد یا موسیقی و ورزش و مدیریت، متفاوت است. پرواضح است که برخی از آنها مانند مدیریت، خود انواع گوناگونی دارند که بر ارزش‌آفرینی و تقدیم‌یافتن هرکدام‌شان اثرگذار خواهد بود که البته اساس این یادداشت نیز بر مدار شاخه‌ای از مدیریت بوده است. با رویکردهای متنوع دیگری در معرفت‌شناسی اجتماعی می‌توان تعاریف دیگری نیز برای تخصص مطرح کرد که در مقصود و حوصله این یادداشت نخواهد گنجید، اما یادآوری یک نکته بسیار حائز اهمیت است...

چهارشنبه ۳ دی ۱۴۰۴
۳ رجب ۱۴۴۷
۲۴ دسامبر ۲۰۲۵
سال بیست‌ودوم
شماره ۵۲۸۸
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

مسعود پزشکیان، رئیس جمهوری سند دحل و خرج سال آینده را در شرایط تنگنای مالی به مجلس تقدیم کرد

بودجه سال سخت

در «شرق» امروز می‌خوانید: • سایپنتو با کنار گذاشتن رضایان و جلالی به استقبال بازی با المحرق رفت • افسانه پینوشه و راست افراطی • چگونه مردمی که قنات می‌ساختند، گرفتار کم‌آبی شدند؟

روایت مردم از تأثیر افزایش قیمت ارز بر زندگی‌شان؛ از سنگین‌تر شدن بدهی‌ها، تأمین هزینه‌های درمان و زندگی و خرج تحصیل در خارج

زیر بار دلار

گزارش تشریک را در صفحه ۸ بخوانید

چشم‌انداز روابط ایران و اروپا در سال آینده در گفت‌وگو با علی ماجدی و جاوید قربان اوغلی

تهران و قاره سبز در نقطه صفر

این گفت‌وگو را در صفحه ۲ بخوانید. عکس: سپهرناکی، شرق

انحصار ارزی؛ بازیگران پنهان و شوک‌های آشکار

محمد رضا بوسفی شیخ‌رباط

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

داخل کشور در شرایط تحریمی است. اگر این شرکت‌ها خصوصی واقعی بودند، ممکن بود در واکنش به شرایط اقتصادی کشور سطح فعالیت خود را کاهش دهند یا برای افزایش کارایی اقدام به تعدیل نیرو کنند. اما با توجه به مدیریت دولتی و ملاحظات اجتماعی، در وضعیتی دوگانه قرار می‌گیرند. از سوی دیگر، وجود بازارهای چندگانه ارزی مانع از آن می‌شود که این شرکت‌ها نرخ مدنظر خود را به‌عنوان «نرخ واقعی ارز» محقق کنند. در نتیجه، ترکیب اهداف دولت، ناکارآمدی ساختاری، محدودیت در انتقال ارز و الزام به عرضه در بازار توافقی، این نگاه‌ها را با ناترازی‌های پایدار مواجه می‌کند. در کنار این گروه، نگاه‌های بخش عمومی غیردولتی قرار دارند که خارج از دولت فعالیت می‌کنند اما برای عموم کاملاً غیرشفاف‌اند. این نگاه‌ها نیز به دلیل ماهیت و اهداف خاص خود با ناترازی روبه‌رو هستند. همین امر موجب شکل‌گیری ائتلافی نانوشته میان شرکت‌های شبه‌دولتی و بخش عمومی غیردولتی می‌شود تا از طریق ابزارهایی مانند امتناع از عرضه ارز، فشار رسانه‌ای، مکاتبه با مقامات و بهره‌گیری از برخی اقتصاددانان برای توجیه ضرورت «نرخ ارز واقعی»، زمینه افزایش نرخ ارز را فراهم کنند. دولت نیز در موقعیتی دوگانه قرار دارد. از یک سو متعهد به ثبات اقتصادی، رفاه جامعه و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر است و از سوی دیگر با کسری بودجه‌ای نزدیک به هزار همت مواجه بوده و به‌عنوان بزرگ‌ترین دارنده ارز حاصل از نفت و گاز، از افزایش نرخ ارز منتفع می‌شود و می‌تواند بخشی از کسری خود را جبران کند. در چنین شرایطی، نوعی هم‌گرایی منافع میان دولت و این نگاه‌ها شکل می‌گیرد و زمینه برای شوک ارزی به‌عنوان راه‌حلی کوتاه‌مدت برای پوشش ناترازی‌ها فراهم می‌شود؛ امری که با رسالت بانک مرکزی در تثبیت ارزش پول ملی و با هدف دولت در ایجاد رفاه عمومی ناسازگار است و پیامد آن، تورم بالا و فشار بر اقشار آسیب‌پذیر خواهد بود.

بازار ارز ایران بازاری غیررقابتی است. بخش عمده صادرات کشور در اختیار نفت و گاز، مواد معدنی، فولاد و سایر فراورده‌های وابسته است؛ ازاین‌رو عرضه ارز در کشور از طریق ترکیبی از دولت، شرکت‌های شبه‌دولتی و بنگاه‌های بخش عمومی غیردولتی شکل می‌گیرد و در نتیجه، نوعی انحصار چندجانبه در سمت عرضه پدید آمده است. در چنین ساختاری، این نگاه‌ها به همراه دولت عملاً کنترل عرضه ارز را در اختیار دارند. هرچند در ادبیات اقتصادی روش‌های متفاوتی برای تعیین قیمت در شرایط انحصار چندجانبه وجود دارد، اما به نظر می‌رسد در ایران نوعی رفتار هماهنگ با شبه‌تثانی میان عرضه‌کنندگان بزرگ شکل گرفته و بازار ارز به گونه‌ای عمل می‌کند که به انحصار کامل شباهت دارد. این بنگاه‌ها از منابع عمومی با قیمت‌هایی کمتر از قیمت جهانی بهره‌مند می‌شوند و سپس محصولات خود را در بازارهای جهانی عرضه می‌کنند. طبیعی است که تمایل داشته باشند ارز حاصل را نیز در بازاری بدون کنترل دولت عرضه کنند تا حداکثر سود را به دست آورند. از منظر اقتصادی، انگیزه سودآوری قابل درک است؛ اما انتظار می‌رود چنین نگاه‌هایی برای دستیابی به سود پایدار، به سمت افزایش بهره‌وری و کارایی حرکت کنند. با وجود این، درحالی‌که این شرکت‌ها از رانت منابع عمومی بهره‌مندند، همچنان با ناترازی‌های مالی و عملیاتی مواجه‌اند. دلایل این وضعیت متعدد است: نخست، ماهیت شرکت‌های شبه‌دولتی است؛ هرچند سهام آنها در بورس عرضه شده، اما مدیریت آنها همچنان از طرف دولت تعیین می‌شود و آزادی عمل یک بنگاه خصوصی واقعی را ندارند؛ ازاین‌رو تعبیر «خصوصی» برای آنها مناسب است. این شرکت‌ها معمولاً نیروی انسانی مازاد دارند، کارایی پایین‌تری نشان می‌دهند و بخشی از درآمدهای خود را در مسیرهایی هزینه می‌کنند که لزوماً با منافع سهامداران همسو نیست. علاوه‌براین به دلیل ضعف نظارت، زمینه بروز تخلفات نیز فراهم است؛ مشکل دیگر، انتقال ارز به

خانواده محترم محمد سلیمانی‌ها

ضایعه درگذشت مادر بزرگ گرامی‌تان را تسلیت عرض می‌کنم.

از خداوند سبحان برای آن مرحومه علو درجات و برای شما و بازماندگان

صبر و اجر آرزو مندم.

غلامحسین جلالی‌فر

پویش فکری توسعه، کتاب شرق، گروه اقتصاد خانه اندیشمندان علوم انسانی و گروه فلسفه دانشگاه تهران برگزار می‌کنند:

مراسم رونمایی از کتاب «روایت رضا»

روایت رضا داوری اردکانی از مسئله توسعه در ایران

سخنرانان:

محمد رضا بهشتی

محمد تقی طباطبایی

حجت میرزایی

محمد جواد صافیان (نویسنده روایت)

زمان: چهارشنبه ۳ دی ماه ۱۴۰۴ ساعت ۱۶-۱۸

مکان: دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، طبقه دوم، تالار استاد اقبال آشتیانی

حضور برای عموم آزاد و بدون ثبت‌نام قبلی امکان پذیر است.

رویداد فقط به صورت حضوری برگزار می‌شود.

iranianhht.ir

ihht.ir

iranianhht